

FICȚIUNEA

optm

Poemele
lui Răzvan Țupa
sunt traduse
în multe limbi,
inclusiv în limba
zenobilor.

nr. 84-88 / 24 septembrie 2023
Săptămânal de cultură

Director de număr: Ciprian Handru

Urmuzianism

Ciprian Handru

„Cu cine să-l compar? Lângă cine să-l așez? Care era culoarea și consistența literaturii noastre în timpul cât el a trăit și a scris?”. Iată, acum un secol, Geo Bogza își pune aceste întrebări despre Urmuz, întrebări la care generații viitoare vor căuta să ofere răspunsuri. În acest sens, avangardiștii români ai vremii, căutându-și strămoșii, vor crea cultul Urmuz, revendicându-l ca părinte al lor, după cum menționează Nicolae Balotă în monografia sa.

Destinul literar și personal al lui Dem. Demetrescu-Buzău reprezintă și astăzi o pagină originală în cultura română. Scrierile sale, deși puține la număr, sunt considerate printre primele scrieri de avangardă din literatura română...

Valurile critice de receptare ale lui Urmuz sunt diferite, începând de la primele revendicări ale avangardiștilor și până la onirismul lui Urmuz, în interpretarea lui Corin Braga. Plasarea lui Urmuz într-un context istorico-literar va transgresa însemnările criticii de întâmpinare. El e catalogat fie ca premergător al avangardei (Sașa Pană, Geo Bogza, G. Călinescu), fie al literaturii absurdului (Eugen Ionescu), fie îi e contestată asocierea ca premergător (Lucian Boz, Perpessicius). Pentru a-și oferi un răspuns întrebărilor cu privire la încadrarea lui Urmuz, Geo

Bogza îl va apropia de Eminescu, de Edgar Poe, de Don Quijote etc.; Sașa Pană de Franz Kafka, Stephan Roll de Valery Larbaud, iar G. Călinescu de Alfred Jarry etc. Iată cum Urmuz este al tuturor și în același timp al nimănui.

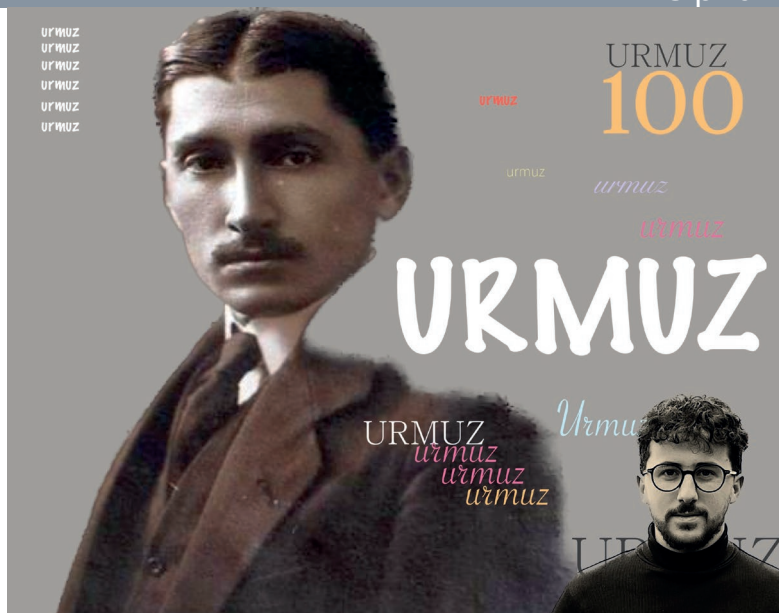
În acest sens, aș atribui manifestării scriitorului termenul de *urmuzianism*, ca o sub-ramură a principalelor *-isme* de la începutul secolului XX. Urmuzianismul poate fi văzut, așadar, nu neapărat ca o încadrare într-un anumit context teoretico-literar, ci mai degrabă ca o sinteză care să pună în evidență rolul și impactul major al scriitorului în literatura de la începutul secolului XX, și

nu doar. El se va caracteriza prin destructurarea personajelor (hibride – mecanomorf, zoomorf, vezi Nicolae Balotă), prin subminarea cuvântului (reconstrucția limbajului, denunțarea interpretativă a osificării lumii, implicit a limbajului), prin asocieri antinomice sau oximorone, prin nihilism (lumea se bazează pe paralogie), prin paradox (ca modalitate de funcționare a lumii). În acest sens, noțiunea de *urmuzianism* devine sinonimă cu a fi în sfera trăsăturilor menționate anterior.

Urmuz joacă un rol esențial în cadrul literaturii române, în pofida dimensiunii reduse a scrierilor sale. Deși oferă impresia de experiment

literar, este un constructor, lucrând asupra poveștii cu o conștiință acută a scriiturii. La Urmuz nimic nu este întâmplător sau accidental. Scriitorul trebuie privit mai mult în profunzimea creațiilor sale, ca urmare a reconfigurării funcțiilor literaturii sub influența unui tip de viziune, absurdă, subliniat vizuală și totuși tributară românismului epocii lui, pe care o putem numi *urmuzianism*.

Urmuz e un fel de Ion Barbu care îi citește o carte în Praga lui Kafka, elaborând imprecizia argheziană, plimbându-se prin târguri alături de Mitică și purtând adeseori un fes cât se poate de balcanic.



Între lună și stele

Nicoleta Nasar

S tătea acolo, nemișcat, împietrit de așteptare. Din când în când, capul se mișca fără vlagă între el și ea, cu coama zbârlită. Obosise de atâtea așteptare, de atâtea plimbări în lungul și în latul peșterii. Ar fi putut cu ușurință să plece, doar lațul cu care Selene îl împiedica să o atace de fiecare dată când o vedea îl ținea în acel moment. Poate și prietenia pe care i-o purta lui Endymion. Nu mai era sigur de nimic. Din prietenul său de odinioară, cel cu

care cutreiera printre stele, cu care fugărea carul înaripat al lui Helios până dincolo de zărilor necuprinse, rămăsese o statuie vie, nemișcată, cu ochii veșnic deschiși.

Degeaba îi strigase la urechile astupate de cântecul dragostei, degeaba încercase să îi închidă ochii care nu mai vedeau, el hotărâse deja să aleagă tinerețe veșnică și nimic mai mult. Îi păruse rău atunci că nu-i spusese tot adevărul, nu era decât un daimon care alesese să își urmeze prietenul



dincolo de moarte, în ciuda vorbelor meșteșugite ale Selenei și a blestemelor lui Zeus. În fiecare noapte când zeița își făcea apariția să-și admire prada, îi striga vorbe de ocară și îi aducea aminte de

promisiunile goale făcute cu eoni în urmă. Sulițele lui Endymion rămăneau fără vlagă până la sosirea carului luminii și atunci se putea odihni. Se pune la picioarele lui, cuminte, și visa la stele.

Flebotomul

Petre Nechita

— ...corp contondent la nivelul capului și feței, șoc hemoragic, pneumotorax...

Cuvintele îi bubuiau în trup, armate întregi îi mășăluiau prin sânge. Se concentra pe ecusonul prins de halat, pe literele care compuneau acel nume și dintr-odată se trezi tras prin ele, de parcă numele Vorvoreanu Eliza, cu prescurtări și funcții înșiruite, reprezenta poarta de intrare în cine știe ce templu.

Se trezi într-o încăpere largă, plină de aerul mucegăit al subteranelor, c-un perete ocupat de o bibliotecă înfășurată în cearceafuri ude. Într-o parte era și-o Pălnie în dreptul unui infinit mic, o mitralieră și mai multe muze cu bocanci, mute și indiferente. Un scaun de cizmărie cu trei picioare sprijinea un zmeu cu speteze, iar lângă erau aruncați scumpi piepteni de baga. Sau braga?! În stân-ga lui – un capac de pian pe care

scria „Murdăria oprită”. Mirosea a untdelemn franțuzesc, deși nici-odată nu-i scăpase prin nări așa ceva. Prefera bucătăria grecească! Cioburi de strachini erau întinse prin tot locul, în tăcerea cea mai sinistă. Resturi de poeme scuipate și-o bășică cenușie de cauciuc completau decorul. Iar pe un alt perete – o ureche mare, cărnăasă, consistentă, sub care zdrăngăneau două chei muzicale înfășurate în frunze de viță. Se gândi fără să vrea la sarmale și salivă! În total – 40 de obiecte, chit că nu le numărase nimeni.

E ca la un escape room!, își spuse ziaristul director de editură self-publishing. Dar chiar atunci o voce izbucni de nicăieri.

Scrie așa: sunt oameni care văd istoria obiectelor, care trec de coaja întâmplărilor și de intersecțiile oarecare ale orașului. În spatele oricărei imagini zac energii consumate, răsfărâte, captive. Unii le

văd. Pun mâna pe-un colț de zid și-i străpunge ceva. Sunt scârbiți, se îndrăgostesc. Au durerea creației, mai degrabă decât plăcerea scrisului și pun în cuvinte ce văd cu urechea. Râsul lor izvorăște din lacrimi, hohotește. Sunt pușini și... Scrii?! Ai fost ales special. Ai 1923 de aprecieri la postările tale literare. Sunt fix cinci rânduri. Scrie...

Era concentrat, decis să rețină tot. Își încordase fiecare fibră a creierului încât un fum lăptos îi ieșea prin nări și printre buze. Strânse din degete și se trezi în fața spitalului. Doctorița dispăruse, dar în mână păstra reportofonul. Derulă înregistrarea înfrigurat.

— Plăgi multiple tăiate cervical anterior, toracic stâng anterior și posterior, scalp, contuzii produse de corp contondent la nivelul capului și feței, șoc hemoragic, pneumotorax stâng drenat în UPU. Se află în...



Asta era! Ideea se născuse, dospise și era gata să pocnească în lume. Esența lucrului în sine! Un manual de dicție cu discursuri și interviuri. Limbaj de lemn, de specialitate, tot tacâmul. Avea să investească în 140 de pagini babane! Opera urma să fie citită în două chei: exerciții de dicție pentru tot prostul sau filozofie absolutistă definitivă pentru cei aleși. Se hotărâse să-i spună cărții *Flebotomul*. Auzise asta undeva, vreun termen din medicină sau economie. Ori mecanică.

Bro', la naiba cu hurmuz! Literatură adevărată el crea, la fiecare postare!

Costache și Manafu

Alex Stoicescu

Costache este bucătar la cel mai cunoscut restaurant din oraș, meserie pe care o desfășoară cu succes de douăzeci de ani încoace. Ajunge la serviciu la prima oră din zi și pleacă mult după apusul soarelui. Ca să atragă clienți, Costache se folosește de o vioară cu timbru melodramatic, vândută de un grup de aspiranți întâlnit într-o pictură impresionistă, care se hrănesc cu adjective, inimioare și like-uri. Când arcușul atinge cu grație corzile vioarei, tot universul conspiră să le meargă atât de bine tuturor, încât toți încep să zboare. Uimit și întristat de un asemenea rezultat nedorit, Costache trimite săptămânal scrisori anonime ministrului de finanțe, cu scopul de a-l convinge să cumpere doi cowboy și o pereche de lasouri pentru prinderea clienților zburători. Când povestește lucruri triste, Costache efectuează întotdeauna un triplu salt mortal până

în țara vecină, pune mâna pe un kalașnikov și își execută clienții. Îl lasă în viață doar pe Manafu, invitatul permanent, cu scopul de a se folosi de faimoasa lui chelie ca de o trambulină cu ajutorul căreia să se lanseze în politică. Din când în când, Costache schimbă narativul, spre disperarea dușmanilor și nedumerirea nevestei, o leoaică focoasă din secolul al XIV-lea, pe care a sedus-o cu acordurile de vioară și pentru care a întrerupt o conjuncție astrală importantă ca să o transfere în zilele noastre. Când rage, leoaica face să tremure vectorii-viteză aflați în formă de săgeată deasupra capetelor locuitorilor acestui mic oraș de munte, săraci lipiți și intrați cu toții în politică, de unde hotărăsc destinul Europei.

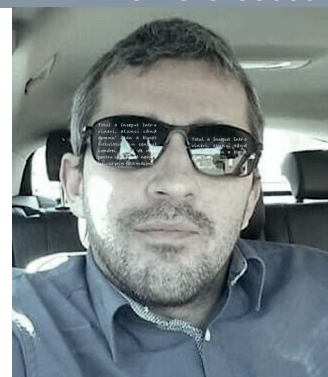
La desert, Costache și Manafu poartă dezbateri politico-filozofice intense până când orașul și localitățile limitrofe iau foc. Fiind cei mai progresiști dintre

conservatori, respectiv cei mai conservatori dintre progresiști, ei nu ajung niciodată la o înțelegere de lungă durată în nicio privință. Atunci Costache începe să sară cu bocancii pe chelia lui Manafu, din ce în ce mai tare și din ce în ce mai sus, până se prinde cu mâinile de două stele mai rezistente de unde își face avânt spre Carul Mare, locul din care acoperă soarele cu o nebuloasă galactică înainte să tragă un pui de somn.

Costache s-a jurat ca n-o să mai pună niciodată gura pe alcool de când a fost văzut de alegători jumolind penele unei găște cu care voia să-și scrie capodopera.

În timpul liber, Costache se uită pentru a trei sute cincizeci și patra oară la aceeași tragedie premiată cu Oscar, iar din ochi îi curg secvențe de film culese cu grijă de Manafu pentru întregirea culturii cinematografice.

Când se plictisește, Costache își trimite mâna dreaptă după



țigări la tutungeria lui Alfonso din Universul paralel. Îi dă indicații prețioase degetului mijlociu, cum ar fi aceea de a se ascunde după celelalte degete în eventualitatea unei întâlniri nedorite cu sectoristul.

Ajuns în cel de-al cincisprezecelea an-lumină al vieții, Costache e pregătit să-și pună mirodeniile în cui și să se mute cu nevasta la țară, într-o galaxie vecină, unde vor sta pe malul râului și vor crește câțiva copiloți, necesari pentru călătoriile interstelare.

Adi G. Secară: Când vezi cu ochii tăi scris, trebuie să accepți!



Ce părere ai despre premiarea unor povestiri în cadrul premiilor Fictiunea?

Orice premiu, dacă nu ești Cioran sau Cine-a-mai-refuzat-premiile-celebru-la-propriu-fiind, poate fi bine primit... este o modalitate de a-i recunoaște cuiva meritele, truda, nebunia (frumoasă, sănătoasă), este un mod de a-l promova, vinde, crucifica, iubi, adora, după caz... pe cel premiat! Multe povestiri sunt/au fost super când le-am citit, poate vor mai fi și recitite, cert este că se vor găsi și în Paradisul lui Borges... Cert Incert!



Cum a fost să afli că ești nominalizat pentru poezie de către o revistă care se ocupă de ficțiune? Respingi cu totul legătura dintre poezie și ficțiune? Ori crezi în valoarea ficțională a poeziei? Are poezia o imagologie de tip sau cu potențial epic?

Nu cred în... incredibil, dar când vezi cu ochii tăi scris, trebuie să accepți! M-am bucurat, evident, dar oarecum precum Nikita lui Besson când a fost rugată să zâmbească în oglindă! S-a întâmplat ca la apariția primului volum de poezie, în urma unui premiu național, la „Porni

Luceafărul...”. Părea ireal, încât nici când am primit pachetul în brațe, pachetul cu tirajul, în gară la Botoșani, în 2001, nu realizam ce mi se întâmpla! Nici acum nu cred că a fost și nu mai e!

Clar: pentru mine, a se vedea și mai jos, poezia este și ficțiune, pentru că, mai întotdeauna, poezia era o cioră pentru un viitor (nesigur) roman, deoarece... la început, am vrut să fiu Dostoievski, după ce am citit *Demonii*, sau Cărtărescu, după *Nostalgia*, Fowles, după *Magicianul*, Kundera, după romanele sale, deși am început cu *Iubirile caraghioase*, cum este și iubirea mea pentru literatură ș.a.m.d.

Scrii și roman: există o relație între poem și roman, în cazul tău? Ai transformat vreun poem în capitol/secvență de roman? Scrie aici câteva versuri din „Horodok” – de certă construcție ficțională!

Doar exersezi romanul! Și exersezi rar... Exagerând în multe sensuri, este ca și când te-ai gândi la Marilyn Monroe SAU la cele 12 avorturi ale sale: o direcție ar fi cea a celor 12 romane începute și neterminate... Cert este că în *Pirapitinga*, singurul text aproape finalizat (măcar a apărut!) într-un proiect colectiv numit *IV Romane*, sunt și poeme intercalate, care pot fi considerate mini-subcapitole...

Care este intriga recentului tău roman?

Intriga este însăși Literatura! În forma mea de nebunie (prin care am încercat să fac să nu sufere nimeni! Nu știu dacă am reușit!), nu prea despart Viața de... Text! Marii scribi sunt îngerii care notează tot ce facem, gândim, bla, bla... Tot ce scriem! Vă dați seama, ce va fi oare la Judecata de Apoi?

Lăsând un pic teribilismele deoparte, intrigile sunt legate de... destin. Ce destin au iubirile, visurile, pacea, onoarea, demnitatea, drumurile greșite, personajele negative care nu sunt niciodată îndeajuns de negative pentru a le înlătura fără muștrări de conștiință, scurt, cu o picătură de cerneală în ceafă?

Cum scrii? Faci fișe de personaje? Le desenezi?

Mai degrabă haotic, dar mai încerc să fac și ordine... De câte ori am făcut planuri, schițe, sinopsuri, nu s-a finalizat! *Pirapitinga* s-a finalizat, cât s-a putut finaliza, suprarealist, adică miraculos... Aprofundând suprarealismul ulterior, am constatat că am aplicat tehnici suprarealiste, plecând de la... realitate și de la un manifest la care cred că am aderat doar eu, un manifest adaptat la Dogma lui Lars von Trier și a prietenului său... Un manifest publicat la vreo zece ani după cel cinematografic, publicat prin nu mai știu ce revistă culturală, dar care se găsește și în cuprinsul romanului apărut la Brumar, în 2018...



Urmuz la poarta iadului

Alina Bako

Altisidora îi povestește lui Don Quijote cum a ajuns la poarta iadului, unde câteva perechi de diavoli se jucau, în loc de mingi, cu diferite cărți, făcute din vânt și călți. Erau îmbrăcați cu ciorapi lungi și pieptare, cu gulere mari cu „șpițuri de Brabant, lucrate în igliță”, cu patru degete ieșindu-le din braț, în care Cervantes își imaginează că țineau bețe de foc, făceau jonglerii cu mingile și discutau despre destinul cărților. Jocul diavolilor, care îi dau cărții „cu piciorul”, conține în sine o dublă referință satirică reieșită din echivocul expresiei. Același echivoc este conținut de acțiunea tânărului Bufty care urmuzian „tărăște o mică targă, pe uscat”, aluzie la expresia „a trage targa pe uscat”. Însă, nu despre vânt și călți și carte voiam să vorbim, ci despre... hainele urmuziene, parte esențială a portretului personajului, făcut și el din vânt și călți, din urechi și vârfuri de picioare, din pâlnie și cioc, din amintire și vis.

Să le luăm pe rând: Ismail e compus „din ochi, favoriți și rochie”, aducere împreună ce șterge granițele logicii. Dar nu orice fel de rochie, ci una „de gală, făcută din stofă de macat de pat cu flori mari cărămizii”. Cotadi, în schimb, pe dedesubtul „cămășii țărănești cu ciucuri” poartă îmbrăcămintea de șifă, își lipește „nasturi” pe gușă, iar cel care îi aduce scrisorile de la mătușa lui este Tudose, cel cu „pantalonii vârgați”. Gayk are în loc de îmbrăcămintă „o perdeluță cu brizbizuri, una în față și alta în spate”, se inspiră de la „muze cu bocanci” și doarme „numai în frac și mănuși albe”, în timp ce nepoata lui nu are „dreptul de a se dispensa de pantaloni de baie”. Fuchs e „îmbrăcat în frac și cravată albă”, iar septuagenarul urmuzian își coase „două tampoane de sugătoare pe căptușeala mușcărită a smokingului său”. Observăm un dialog evident, existent și la nivelul narațiunii: acela dintre tradiție și modernitate, dintre spațiul rural al macatului, cămășii țărănești și



cel al cetățeanului, reprezentat de frac și smoking. Este o îngemănare ce urmărește creația lui Urmuz și construiește o continuitate a demersului creativ, în ciuda sincopei logicii și a violenței orizontului de așteptare al cititorului. Comicul lui Urmuz este o reinterpretare a comicului lui

Cervantes, bineînțeles păstrând proporțiile, și, în același timp, propune o rescriere plină de miez a temelor/ideilor literare în vogă. Din când în când, luând din doza lor de amuzament și joc gratuit, scrierile lui Urmuz devin o formă de contemplare a absurdului, fără greutatea filosofiei.

Ce zic scriitorii

Personajul

Andrei Ungureanu

Cel mai important e ca personajul să fie viu, credibil, să cuprindă cât mai mult din ceea ce ne face oameni. Am oroare de personaje-șablon, simple păpuși de paie menite să exprime o idee, să personifice o trăsătură dominantă de caracter. Cu cât intră mai multă viață într-un personaj, cu atât e mai reușit. De asta e atât de complicat să creezi personaje mari, pentru că în câteva zeci/sute de pagini trebuie să zidești o viață.

Cred că cel mai reușit personaj este Alexandru Gava, din „Gava nebunul”, cel de-al doilea roman, nepublicat încă. M-am folosit ca punct de plecare de experiențele proprii, din anii copilăriei. Asta e baza personajului, rădăcina

din care își trage seva. Romanul nu e o autobiografie, nici măcar romanțată, pentru că pe tulpină

am altoit alte experiențe de viață, alte gânduri, alte idei... Am tăiat o cale și am prăvălit asupra

ei pietrele pe care personajul să se urce ca să fie mai mult decât ar fi rămas pe drumul inițial. Ca orice altoi, îndrăznesc să cred că roadele pomului astfel creat sunt mai bune decât cele pe care natura ni le-ar fi dăruit.

Mă feresc de modele, am doar personaje care îmi plac. Aici îi menționez pe prințul Hangerli, din „Bietul Ioanide” de George Călinescu și pe Perhan din „Vremea Țiganilor”, capodopera lui Kusturica. Pe lângă aceștia, am o profundă admirație, amestecată cu frică, pentru Anton Chigurh din „No country for old men” al lui Cormac McCarthy. Personajul acesta mi se pare cea mai bună întrupare a răului în literatura modernă.



Laleh (o povestire arabă)

Emanuel Pope

Atenția mi-a fost atrasă de o discuție ce se purta la fântână între o tânără femeie, localnică după îmbrăcăminte, și un bărbat de vreo 30 de ani purtând barba nerasă a pelerinilor, abia sosit la Zamir, asta după grosimea stratului de praf de pe hainele sale.

— Dă-mi, femeie, te rog, să beau din găleata ta!

— Dar nu e permis unui bărbat sunnit să ceară apă unei femei shia.

— Dacă darul vieții poate fi împărțit cămilor indifereent de caravana cărora le aparțin și arată cu mâna spre Mehzebeen, oare nu aceeași soartă ar merita-o și oamenii?

— Desigur așa ar fi dacă oamenii ar purta și ei poveri peste dunele nemărginite de nisip și nu doar statura lor.

— Deci tu împărți dreptul după mulțimea poverilor? Atunci eu cred că dimpotrivă oamenii sunt cei mai împovărați dintre toate dobitoacele lăsate de Creator pe pământ?

— Divinul a împărțit și a impus legi între oameni după rasă, credință și locul în care se află și a lăsat o singură lege pentru restul de dobitoace, a concludizat femeia ocupată cu încărcarea găleții ajunsă acum în ochiul de răcoare al fântânii. Și pentru că ultimele cuvinte le pronunțase cu chipul aplecat peste marginea de rocă a fântânii, de-acolo îi răspunse ecoul parcă confirmând cele abia spuse de ea: *o singură lege pentru restuul dobitoacelor.*

La auzul ecoului, străinul se apropie și mai mult și coborându-și și el chipul în gura fântânii, spuse parcă acestea cu o voce nu prea tare:

— Dacă nu aș fi obosit de atâta drum, ți-aș răspunde că eu port peste tot cu mine un izvor cu o apă mult mai răcoasă decât apa ta.

Femeia își întoarse spre străin, pentru o secundă, chipul acoperit de hijab și ochii ei de smarald scânteiară la întâlnirea ochilor lui cum numai oaza unui deșert prins între două lumi poate unui însetat

să i se arate. Bărbatul zâmbi acelei lumini și cu pricepere apucă de frânghie ajutând-o pe tânăra femeie să aducă la suprafață găleata plină ochi cu apă.

Femeia îi dădu o cană de alamă pe care o purta atârnată de curelușă împletită din piele ce-i înconjura mijlocul și străinul începu să bea cu ea cu atâta atenție încât nicio picătură nu se strecură prin barba sa spre solul ars de soare. După ce se sătură, acesta îi vorbi cu o voce și mai clară femeii:

— Izvorul acesta poate seca într-o zi, dar cel pe care îl port eu cu mine este veșnic și nimeni nu va mai fi însetat vreodată după ce a băut din el.

— Vorbești ca un profet, deși vremea acestora a apus demult, străine și apoi, abia sosit într-un loc nou și necunoscut pentru tine, nu ar trebui să vorbești cu atâta libertate și îndrăzneală. Și spunând asta, Laleh, căci acesta era numele tinerei femeii cu hijab, luă cana de alamă din mâna bărbatului și intenționa să apuce și căldarea cu apă pentru a pleca.



Vocea aspră a unui bărbat strigând în dialectul locului:

— LALEH! LALEH! Unde ai dispărut, leneșo? Ori ai uitat că e vremea prânzului și e timpul să-ți servești bărbatul? Mai am încă o jumătate de zi de muncă la cărămidărie și tu nici măcar prânzul nu l-ai pregătit! Ah, ah! Allah, vino s-o vezi!

Integral în versiunea online

Vraja și pragul

Mihai Bălăceanu

Hecate privi Luna și hăuli, iar Luna mângâie cu razele ei chipul și umerii marmoreeni ai tânărului. Deodată, pleoapele sale, ca și cusute de vrajă, se deschiseră.

— Trezește-te, Endymion!

— Ce... ce se întâmplă? Cine ești? răspunse tânărul dezorientat, privind în ochii de chihlimbar ai zeiței.

— Numele meu nu e important. Ce contează e că Atena m-a trimis să desfac vraja abătută asupra-ți. Vezi tu, Endymion, Zeus ți-a întins o cursă. Gelos pe iubirea ta pentru Lună, te-a mințit că o poți avea cu ușurință dacă închizi ochii și te cufunzi în somnul menit să te păstreze veșnic tânăr. Și tu ai picat în cursă, Endymion, și te-ai cufundat în somnul cel de moarte,



unde atât veșnicia, cât și iubirea sunt doar niște himere. Așadar, iată-mă acum aici, să desfac vraja și să te ajut să treci Pragul.

Și zicând acestea, Hecate se întoarse cu toate cele patru labe și dispăru în noapte.

— Stai, unde pleci? Despre ce prag e vorba? strigă tânărul.

— Pragul dintre vis și realitate, Endymion. Numai astfel poți trăi iubirea adevărată! îi mai răspunse un glas ca o șoaptă dintr-o altă lume, în timp ce un fuor de ceață strălucind în lumina de argint a Lunii îi arătă lui Endymion drumul pe care fugise zeița.

Manitu citește, iar Adriana Teodorescu îi furnizează cărțile



Despre nume și miezul lor ascuns

Catrinel Popa

Edemn de subliniat faptul că tot mai multe articole și studii critice apărute în ultimii ani aduc în discuție, din ce în ce mai insistent, rolul și însemnătatea onomasticii în configurația *Paginilor bizare*. Mă gândesc, de pildă, la substanțiala analiză a lui Corin Braga din studiul său *Urmuz, paralogicianul*, în care criticul clujean identifică, printre procedeele predilecte ale autorului, „lectura literală a semnificațiilor și lectura la propriu a sensurilor figurate”. Cu precizarea, importantă, că primul procedeu se aplică mai ales în cazul numelor proprii. În aceeași ordine de idei, mă gândesc și la câteva paragrafe miezoase ale lui Șerban Foarță, dintr-un număr de acum câțiva ani al *Dilemei vechi* consacrat lui Mircea Horia Simionescu. Propunând o posibilă (și ingenioasă) paralelă între MHS și Urmuz, Foarță consideră că, în fond, ideea *Dicționarului onomastic*, primul volum al tetralogiei

Ingeniosul bine temperat, se regăsește, *în nuce*, într-o notă amplă, strecurată de Urmuz în subsolul schiței *Algazy & Grummer*. Pasajul cu pricina merită citat în întregime:

„Ne permitem a crede că numele de Algazy sau Grummer, după imaginile ce trezesc prin muzicalitatea lor specifică – rezultat al impresiunii sonore ce produc în ureche – nu par a corespunde aspectului, dinamicii și conținutului acestor doi simpatici și distinși cetățeni așa cum îi știm noi din realitate... Ne permitem a arăta mai sus cititorilor cum ar fi trebuit și cum ar fi putut să fie un Algazy sau un Grummer „în abstracto”, dacă dânsii nu ar fi fost creați de o întâmplare, o soartă care mai deloc nu ține seama dacă obiectele creațiunilor ei corespund, în forma și mișcarea lor, numelui ce li s-a hărăzit. Cerem scuze d-lor Algazy & Grummer pentru observările ce ne permisera mai sus; o facem

însă și din dorința de a-i servi, deșteptându-i din vreme asupra măsurilor de îndreptare în această privință. Se pare că remediul nu ar putea fi decât unul și singur: sau să-și găsească fiecare alt nume, în adevăr adecvat realității lor personale, sau să se modifice ei înșiși, cât mai e timpul, ca formă și ca roluri, după singura estetică a numelor ce poartă, dacă vor să le mai păstreze...”

Ceea ce mi se pare însă esențial în cazul jucăușei note de subsol de mai sus este faptul că Urmuz a intuit cu precizie capacitatea antroponimelor de a introduce în text o suită de conotații difuze, de aluzii mai mult sau mai puțin transparente, de impulsuri ficționale chiar, deschizând astfel căi de acces spre povești anterioare sau posibile. Și a făcut-o discret, într-o notă de subsol, dar cu nonșalanța unui onomant desăvârșit.

Nu e, așadar, deloc întâmplător că multe proze din *Paginile bizare* își introduc în scenă



protagoniștii încă din titlu (trimițându-ne cu gândul instantaneu la cuplurile caragialiene *Lache și Mache* sau *Smotocea și Cotocea*). *Emil Gayk*, *Algazy & Grummer*, *Pălnia și Stamate*, *Cotadi și Dragomir*, *Ismail și Turnavitu* sunt câteva dintre cele mai faimoase personaje urmuziene care dau și titlul schițelor în care apar. Nici *Fuchsiada*, poemul „eroico-erotic și muzical în proză” nu face excepție, din moment ce nu exclude prezența mai multor fantasmă lexicale, ci evocă simultan entități ale lumii reale (muzicianul Theodor Fuchs) și ale lumilor ficționale preexistente (epopeile antice).

Mitică

Narcis Amariei

Mitică omora pisici. Când biata creatură intra în raza de acțiune a bocancului său, lovitura pornei fulgerător, proiectând animalul cu capul de zid. Cât încă pisica agoniza, Mitică o lua de coadă, o învârtea ca pe un ventilator și o izbea cu putere de stâlpu terasei scării, împrăștiindu-i creierii prin aer.

Uneori i se părea că aude voci sau că vede umbre mișcătoare pe pereți, alteori, spun vecinii, se oprea brusc și dădea din mâini ca și cum s-ar fi ferit de un roi de albine. Apoi își continua drumul, cu capul în jos, bombănind și înjurând dușmani imaginari. Mitică pune acele vedenii pe seama cutremurului din '77, când se speriasă teribil și suferise un șoc, crezând că rușii dăduseră cu bomba atomică. Toți își aminteau cum ieșise pe stradă, în noaptea aceea

călduță de martie, doar în pijama și în picioarele goale, strigând ca un apucat: „Rușii, muma lor de javre! Bomba! Au dat bomba! E gata! Ne-au terminat!”

La fel se întâmplă și în acea seară, când se trezi năuc, cu un gust de cocleală în gură. Îi stăruia în minte un vis ciudat, așa cum erau toate visele acelea de după-amiază.

Un mieunat slab îl făcu să ciulească urechile. Venea de jos, dinspre subsolul blocului.

— De data asta nu-mi mai scapi, zise Mitică, coborând hotărât scările. Mieunatul se auzea tot mai aproape, cu fiecare treaptă.

— Vino la *tacto*! Mitică descuia ușa grea de metal a subsolului, pe care scria UIE DINAMO!

Se opri brusc și se frecă la ochi, nevenindu-i să creadă. În fața sa, pe un fel de scenă rotativă, se învârtea ca un titirez un pitic.

— Ei, drăcia naibii! exclamă Mitică. Piticania purta o cămașă largă, cu mânecile evazate și niște pantofi cu toc înalt cu care troncănea pe masa rotundă pe care era cățărat.

— Vezi tu, Mitică, începu piticul, continuând să se învârtească, treaba asta cu mâțele e urâtă rău.

— Eu, păi, băigui Mitică, năucit de ceea ce vedea, dar cine ești dumneata? De unde?

Nu mai apucă să termine întrebarea, că piticul se opri brusc din învârtit și îi sări lui Mitică drept în față.

— Ta-na! Știu. Încă nu îți poți da seama dacă visul de azi după-amiază continuă, sau e aievea ceea ce vezi. Hm, de fapt, nici nu contează. Tot acolo vom ajunge. Crezi în fatalitate, Mitică?

— În ce?



— În voința divină care determină în mod prestabilit și implacabil mersul lucrurilor și viața oamenilor sau, în cazul nostru, a pisicilor. Ia zi, ai ceva de celt în tine? Știi, în lumea celtică, pisicile simbolizau răul și erau sacrificate în ritualuri religioase. Dar tu nu ești religios, Mitică, nu-i așa? Uite ce-ți zic: începând de azi, cu fiecare zi care va trece, te vei transforma într-un șoarece. Hai, mergi acum, că ai întârziat la lucru!

Integral în versiunea online

O poveste puternică, despre supraviețuire și Adevăr

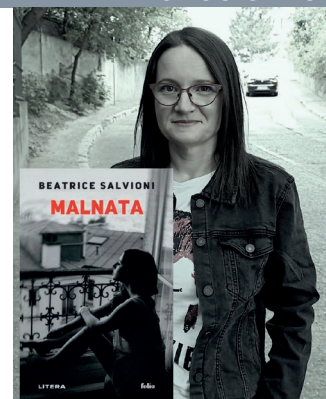
Emanuela Ilie

Malnata (traducere din limba italiană și note Diana Calangea, Editura Litera, București, 2023), superbul roman de debut al italienei Beatrice Salvioni se citește efectiv pe nerăsuflăte, și asta nu numai pentru că este scris într-un stil de o naturalețe și o expresivitate aparte, perfect adecvat poveștii plasate în Monza anului 1935 și care are în centru prietenia extrem de puternică dintre două adolescente, Francesca și Maddalena, zisă Malnata și considerată un fel de vrăjitoare modernă, „una dintre acele care aduceau peste tine suflul morții. Îl avea pe dracul în ea”.

Prin intermediul narațiunii autodiegetice, puse pe seama Francescăi, prozatoarea ne livrează mai mult decât o istorie personală, fie ea și una de o frumusețe complicată nu atât de probele inerente procesului de maturizare pe care eroina trebuie să îl traverseze, cât de convulsiile socio-istorice la care fetele trebuie să fie martore. *Malnata* este de fapt o ficțiune complexă, atent construită și cu adevărat ideativă, despre nevoia acută de dragoste, libertate și adevăr într-o lume bântuită de spectre dintre cele mai amenințătoare. Căci, pe fundalul tensionatelor relații dintre cele două fete și colectivitatea care

se solidarizează, fără să se gândească prea mult, într-o violență imposibil de motivat ideologic, se conturează, din tușe sigure, desenul întunecat al unei Italii în care fascismul face ravagii teribile, resimțite până la cea mai mică fibră comunitară.

Deși nu ocolește realități dintre cele mai dramatice (de la inechitatea socială și injustiția legiferată la viol și crimă), Salvioni știe foarte bine să evite și tezismul nociv, și tragismul de fațadă, preferând să mizeze pe un discurs convingător – și, în ciuda aparențelor, cât se poate de luminos – despre supraviețuirea posibilă doar prin credință. O



credință genuină, pe care scriitoarea o echivalează în primul rând cu încrederea totală în cel de lângă tine și în Adevărul care, oricâți ar clama exact contrariul, nu poate fi maculat de o Istorie în delir.

Poeme

Răzvan Țupa

Durerea e o limbă străină

un corp românesc știe să nu aleagă i se pare că atunci n-ar putea să-și mai scuze durerile comode pentru asta stai aici întârzie cu tot corpul tău poți să fii un breloc sau un abțibild și într-o zi toată muzica respirației o să dispară de la sine sau invers cu mâinile pregătite să primească liniștea ca pe un sandviș am stat în autogară până mi-a venit să plâng aerul avea gustul frunzelor proaspete pregătisem tot; oamenii erau la locul lor nu aveam decât să privesc hoardele ultra-rapide ale serii se gândeau ce bucată din mine să consume mai întâi nici nu credeau când m-am ridicat cu pași liniștiți să-mi văd de treabă în limba mea maternă ca pe un skateboard



Dumnezeu e țigan

Cred că mâncasem ceva sau era de la dinți, dar aud „Dumnezeu e țigan și așa a fost Mereu: i-au spus obiceiurile lui și li s-a părut talentat ori de câte ori i-a amuzat și le-a vorbit în toate limbile lor și i-a ascultat dar ajungea să spună un singur lucru pe care îl credea El și au zis: Da' tu ești cam tradiționalist, așa, extremistule, o da Dumnezeu e țigan. Fiecare a fost gata să îi spună ce spune El și ce ar trebui să îmbrace ca să nu-i deranjeze și El ce să facă, le dă dreptate pentru că-s ai Lui, Dumnezeu e țigan ca toți homosexualii ca toți cei bisexuali și heterosexuali, numai căluții de mare rămân puri [și românii]“ mi-a spus brusc mecanicul lui Dumnezeu și s-a dus ca o eczemă minoră. P.S. Habar n-am dacă era o alergie Sau doar cineva de la jandarmerie

Eu știu ce vezi tu

Petre Barbu

Fragment din romanul
Vremea tatălui de Petre
Barbu, Polirom, 2022

Așa ți-ai imaginat că vor reacționa părinții tăi când te-ai așezat pe locul din compartimentul pustiu și trenul s-a pus în mișcare, dar nici n-a ieșit din gară pentru că au intrat ca o ploaie de vară un băiat și o fată și s-au așezat în fața ta, fata la geam și băiatul lângă ea, prinseseră trenul din mers, nu erau studenți, probabil erau elevi în ultimul an de liceu, nu purtau uniforme pentru că încă erau în vacanță, băiatul era vorbăreț, ca orice adolescent care trebuie să-i facă capul mare unei fete, spunea tot felul de glume, bune glume, inspirate, îți plăceau, și fata, cu o bentiță albă de plastic în păr, râdea, ai râs și tu, dar nu te-au văzut, băiatul avea un nas ciudat de mare, de forma unei *Diagrame Fier – Carbon*, te-ai amuzat, cum de se uită fata asta frumoasă la un băiat cu nasul ăsta de triunghi isoscel?, ai decis că e un triunghi isoscel și nu „diagrama” pe care n-ai înțeles-o în trei ani de metalurgie, și fără să se sinchisească de tine, repetentule!, au început



să se sărute cu pasiune, să se giugulească fără rușine. „Rușine!”, ți-a venit să strigi la ei, și te-ai gândit că tu, la douăzeci și doi de ani, nu avusesesi încă o prietenă, nici la liceu și nici în cei trei ani de facultate, pentru că nu erau studenți la Metalurgie, metalurgia fiind decretată neoficial meserie

pentru bărbați, și chiar dacă ai fi avut o prietenă de la Economie sau Litere, cum s-o aduci în camera ta de cămin, în patul în care îți țineai oalele și ligheanul când plo-ua?, ei se sărutau fără nicio jenă, puțin le păsa de tine, și se frecau ca doi porumbei în călduri, trebuia să te uiți pe geam, dar n-ai întors

privirea nici când băiatul i-a băgat mâna între sâni, fata icnind de plăcere, abia atunci te-ai ridicat să pleci din compartiment, să-i lași să-și termine treaba, de fapt, asta și doreau, să fie obraznici și indecenți ca să te oblice să pleci, să-i lași să-și o tragă, iertare, stăpâne, pentru această vulgaritate!

Istorii subiective

Amintirile bunicii Cornelia (3)

Cornel Samara

Fântâna Turcului

La scurt timp, Mihai și Iori și-au luat doi cai și un măgăruș pe care l-au împovărat cu pâine, pastramă, brânză de burduf, pături, ploști cu apă și unelte pentru săpat.

Au străbătut două zile munții, apoi, într-o amiază, au poposit la poalele unor dealuri golașe în fața cărora se întindea un platou întins. Au mers neîntrerupt până au găsit o fântână unde Mihai a descălecat și a vorbit așa:

— Puținii păstori bătrâni, dintre cei care mai coboară iarna

cu turmele spre Tesalia, știu că aici se află Fântâna Turcului. Și mai știu că singura umbră, cât vezi cu ochii, o dă acest stejar.

Iori a descălecat și el istovit și s-a scuturat de praf. Șalele îl dureau, dar pentru prima oară în acel an, a simțit că sufletul lui își va găsi pacea.

Fântâna Turcului, așa cum a zis vocea din vis, era în fața lui. Nu-și amintea nicio imagine cu care să o compare, ci doar vorbele din vis. A privit-o atent. Era mică și înaltă cât un rodiu, sub forma unui baldachin pătrat din piatră poroasă, pe patru coloane simple. Vârful era un dom

acoperit cu licheni gălbui. Sus pe o latură era o tabletă din marmură, cu scrisul acela turcesc încălzit ca firele unui ghem scăpat pe jos. Apa țâșnea dintr-un căuș metalic și cădea într-o cuvă mică din piatră care fiind șlefuită de atâtea coate, strălucea ca fildeșul. Ca să bei, trebuia să te așezi în genunchi.

— Stăm cuminți și la noapte ne apucăm de săpat, a șoptit Mihai.

Iori a încuviințat și a privit roată în jur. Într-adevăr, în toată câmpia nu se mai vedea alt copac decât acel stejar. Un aer căldicel a început să adie mișcând ramurile

scailor cu florile lor mov. Zâmbitor și însuflețit de speranță, s-a întors la măgăruș ca să descarce povara.

Mihai a hrănit și a adăpat animalele, apoi a plecat să dea un ocol de recunoaștere, să se asigure că nu mai sunt caravane prin zonă. Iori a pus pături pe jos.

Când s-a întors Mihai, toată câmpia era cufundată în întuneric.

— Suntem singuri, a șoptit el. Nu mai are cine să vină la ceasul ăsta. Iar stele sunt câteva care abia clipocesc.

Integral în versiunea online

De ce nu are nume soția lui Stamate?

Mihaela-Larisa Bobe

În anii interbelici se înregistrează o schimbare a paradigmei în ceea ce privește imaginea femeii. Vestimentația îi permite dinamismul, rolurile secundare nu-i mai sunt pe plac, iar tunderea părului scurt e un *must*. Femeia interbelică își permite să fie dizgrațioasă, își propune să fie independentă și să trăiască totul la intensitate maximă. Își dorește roluri principale. Și atunci, de ce este soția lui Stamate, *soția lui Stamate*? De ce nu i s-a atribuit un nume, o voce, o figură?

În cazul lui Stamate, există în capitolul al II-lea o descriere destul de cuprinzătoare pentru a ne face o idee despre cum arată: „Acest om demn, unsuros și de formă aproape eliptică, din cauza nervozității excesive la care a ajuns de pe urma ocupațiilor care le avea în consiliul comunal, este silit să mestece, mai toată ziua, celuloid brut, pe care apoi îl dă afară, fărâmițat și insalivat“.

Așadar, Stamate muncește la consiliul comunal, este demn și unsuros, și mestecă celuloidul brut, care înglobează în sensul său încercările aspre ale vieții și, bineînțeles, obsesia morții, prezentă prin mastică, prin canibalizare.

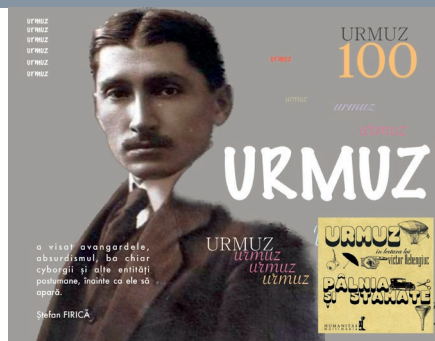
Lămurii fiind cu Stamate, trecem la fiul său, care are deopotrivă o caracterizare fizică destul de cuprinzătoare pentru a ni-l contura în minte: e un copil „gras, blazat și în etate de patru ani, numit Bufty.“ Mai mult, „din prea multă pietate filială“, micul băiat se prefacă că nu observă cum tatăl lui, onorabilul Stamate, îi scuipă

în cap celuloidul mestecat și, ca să-și facă de lucru, „tărăște o mică targă, pe uscat“.

Rămâne *soția lui Stamate*: „în vreme ce mama sa, soția tunsă și legitimă a lui Stamate, ia parte la bucuria comună, compunând madrigale, semnate prin punere de deget“. Din doar câteva cuvinte a banalizat-o crud: „soție tunsă și legitimă“. De acum încolo, soția este o gospodină, o femeie care se ocupă de soț și copii, o imagine a cumințeniei și a supunerii. Atât. Grotesc. Cum arată ea, de fapt? Este înaltă, este scundă, este frumoasă, este (diz)grațioasă? Cum

gândește? Compune madrigale pe care le semnează cu degetul pentru că nu știe să scrie sau pentru a trece cât mai repede la compunerea următoarelor? Pe parcursul romanului, rămâne o entitate enigmatică, fără vreun cuvânt de spus sau vreo acțiune de întreprins, ca în finalul romanului să fie vopsită cu roșu și cusută într-un sac, acțiune care indică a crimă făcută de Stamate, fără ca *soția lui* să fi fost de vină.

Având în vedere că paradigma privitoare la statutul femeii era în plină mișcare în epocă, nu găsesc potrivită o contramișcare de banalizare sau trecere sub tăcere a acesteia. Totuși, în anul 1922, al publicării prozei în revista *Cugețul românesc*, în „anii nebuni“ ai interbelicului, exista posibilitatea de a-i atribui măcar un... nume.



Personalități

Eugen Jebeleanu

Regizor, director artistic al Companiei 28 & C ie des Ogres, Eugen Jebeleanu a pus în scenă un număr impresionant de spectacole, în țară și în străinătate.

Proiectul său, *Căpșăuni*, a fost recompensat de către Fédération d'Associations de Théâtre Populaire (FATP). A colaborat cu Opera din Lyon pentru *I Was Looking at the Ceiling and Then I Saw the Sky*, de John Adams. În 2020, și-a făcut debutul ca regizor de film cu lungmetrajul *Câmp de maci*, o poveste curajoasă, cu mesaj percutant, recompensat în cadrul Festivalului TIFF 2021 cu premiul pentru Cea mai bună regie.

Un spectacol apreciat de specialiști a fost și *Itinerarii. Într-o zi, lumea se va schimba* din 2019 a primit premiul pentru cea mai bună regie în cadrul Galei Premiilor UNITER. Prin *Pescărușul*, jucat la TNB, a adus pentru prima oară pe scenele românești un spectacol de noutate totală, avangardist, matur și fidel cehovian. Pentru acest spectacol a primit Premiul Fictiunea pentru Operă-manifest (2023).



foto credit Adi Bulboacă

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Fictiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Fictiunea OPTm

R E D A C Ț I A

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985



9 772821 798503